“ YANGI O’ZBEKISTON JAMIYATIDA AYOL RAHBARLAR FAOLIYATIGA NAZAR ”

Dilnoza Abduraximova Roxatilla qizi
O'zbekiston Jurnalistika va Ommaviy Kommunikatsiyalar Universiteti Harbiy Jurnalistika yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Anotatsiya : *Ushbu maqolada liderlik ko’nikmalari , rahbarlik faoilyatida ayollarning o’rni, ayol rahbarlarning o’ziga xos xususiyati , liderlik uslublari haqida to’xtalib o’tilgan .*

Kalit so'zlar : *liderlik, kongress, uslub,yondashuv, qobilyat,*

Анотация *: В данной статье рассматриваются лидерские качества, роль женщин в лидерской деятельности, специфика женщин-руководителей, стили лидерства.*

Ключевые слова : *лидерство, конгресс, стиль, подход, способность*

Anotation : *This article discusses leadership skills, the role of women in leadership activities, the specifics of female leaders, leadership styles.*

Key words: *leadership, congress, style,approach , ability.*

Lider deganda, odatda, koʻz oldimizda erkak kishining timsoli jonlanadi. Ammo dunyo siyosati va biznes maydonida nom qozongan ayollar soni oz emas. Oʻzbekistonda ham ayol hokimlar soni 6 kishiga yetishi bilan lider ayollar mavzusi qizgʻin muhokama obyektiga aylandi. Xoʻsh, ayol rahbarlarning oʻziga xos xususiyatlari nimalardan iborat? Quyida shu haqda toʻxtalamiz.

Oʻz egoizmini boshqarish orqali koʻproq savollar berib, ilhom olish istagidagi qiziquvchan ayol rahbarlar mukammallikni izlayotgan ishtiyoqli izdoshlar sifatida namoyon boʻladilar. Tabiatan mehribon ayol rahbarlar – yaxshi tinglovchilardir. Yaxshi tinglovchi boʻla olish esa muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Har doim haq va soʻnggi soʻzni aytishga majbur boʻlmagan ayollar ekotizimlar yaratish va fikrlarni umumlashtirish orqali hamkorlikda harakat qilishdan mamniniyat tuyadilar. Erkak va ayollar: Liderlik uslublarida qanday farqlar bor? Yetakchilik aloqa qobiliyatlari bilan chambarchas bogʻliq, shu bois erkaklar va ayollarning uslubi bir-biridan farq qiladi. Ushbu tafovutlar gender xususiyatlaridan kelib chiqadi. Jarayonmi yoki strategiya? Ayollar yetakchilik uslubida erkaklarga qaraganda koʻproq jarayon va natijaga e’tibor qaratadilar: ishni tashkil qilish, jarayonlarni baholash, yuqori mahorat mezonlarini belgilash, ishdan koʻzlangan maqsadga erishib-erishilmaganini doimiy nazaorat qilish, vaqtga e’tibor berish va natijaga qarab ishlash ularga xosdir. Oʻz navbatida, erkaklar “strategik fikrlash” tushunchasiga koʻproq e’tibor qaratishadi. Strategik rejalashtirish va dunyoqarash haqida qaygʻurish, yangi gʻoyalar uchun ochiq boʻlish, xavfni oson qabul qilish, intellektual boylik, oʻtmishdan saboq chiqarish, kelajakdagi imkoniyatlarni oson koʻra olish ularga xos xususiyatdir. Xulosa Albatta, erkak va ayol liderlarning xususiyatlari bir-biridan farq qiladi. Ustunlik masalasida tarozining goh u pallasi, goh bu pallasi bosib ketadi. Ammo nima boʻlganda ham, ayol

liderlar dunyoni o‘zgartira oladi: rahbar sifatida, ona sifatida, ayol sifatida. Zotan, mutafakkirlardan biri aytganiday, yer yuzidagi jamiki narsa ayol yaratgan asarlardir!

Fan nazarda tutishi lozim bo‘lgan holatlardan biri shundan iboratki, xotin-qizlar qay sohada faoliyat ko□rsatmasin, asl tabiatidan kelib chiqqan xolda kimlardandir juda keskin farq qilishni istamaydi, shu bilan birga, o□ziga xoslikni ham saqlashga urinadi. Ularning ana shu o□ziga xos psixologiyasi rahbarlikda erkaklar bilan ayollarning muayyan farqlari bo□lishini taqozo etadi.

An□anaviy yondashuvga ko□ra, rahbarlik yoki liderlik masalasi erkaklar amalga oshiradigan mas□uliyat sifatida qaraladi. Lekin eramizdan avvalgi IV asrda yashagan faylasufning shunday gapi bor: □Biz ayollarga pullarimizni, uy-ro□zg□orimizni, farzandlarimizni ishonib topshiramiz. Nima uchun ularga davlat boshqaruvini ishonmasligimiz kerak?□ Bu gapning tagida ma□no bor: ayollar oiladan tashqari yumushlarni bajarishda ham o□zlaridagi qator ijobiy sifatlarini namoyon etadilarki, aynan shu narsa ayniqsa, XX asrning oxiri va yangi asr boshiga kelib ko□plab ilmiy izlanishlarning predmetiga aylandi.

O□tkazilgan qator tadqiqotlarda gender tafovutlarining liderlikni samarali tashkil etishdagi o□ziga xosligi nima ekanligiga e□tibor qaratildi va bunda asosan ayollar va ularning shaxsiy sifatlari diqqat markazida bo□ldi.

Ayollarning rahbarlik mavqelari tahlil qilinganda. ba□zi murakkabliklar kelib chiqadiki, buni o□sha ayolning rahbarlik faoliyatini olib borishi uchun o□zini qay darajada erkin tutishi bilan chambarchas bog□liq. Ya□ni, rahbarlik lavozimlaridagi ko□pgina ayollar o□zlarini tutishlari, ish yuritishlari, hattoki, odamlarga munosabatlarda erkaklarga o□xshab ketadilar. Umuman olganda, erkaklar va ayollar o□rtasida o□xshashliklar ham, tafovutlar ham mavjud, lekin tafovutlar hammaning diqqatini ko□proq tortadi. Har bir alohida olingan erkak yoki ayolning shaxs sifatidagi individual farqlaridagi tafovut gender rollaridagi tafovutlardan ortiqroq bo□lsa-da, eng muhim sifatlar nuqtai nazaridan, ya□ni, tobelik va emotsional bog□liqlik sifatlarida tub farqlar bo□lgani uchun ham ijtimoiy-psixologik farqlar kattaday tuyuladi.

Xususan, O□zbekistonda o□tkazilgan ko□plab tadqiqotlarda o□rta bo□g□in rahbar ayollari faoliyatining o□ziga xos jihatlari borligi isbotlandi. Bunday o□ziga xosliklar quyidagilarda ifodalanadi:

□ ayol rahbar o□z ish faoliyatida bevosita rahbarlardan tashqari, o□z xodimlarining fikrlarini ham inobatga olib ishlaydi;

□ ayol rahbar, eng avvalo, o□zi boshqarayotgan jamoadagi insonlar o□rtasidagi shaxslararo munosabatlarga ko□proq e□tibor beradi;

□ ayol rahbar biror masalani hal qilishda 2-3 kishi bilan maslahatlashib, so□ng qaror qabul qiladi;

□ ayol rahbar ishxona manfaatlari bilan oilaviy manfaatlarni deyarli bir darajada ahamiyatli deb qaraydi;

– uning xodimlarga beradigan koʻrsatmalari koʻproq konstruktiv boʻlib, tashabbus koʻrsatuvchi xodimlar bilan kelishuvlar asosida ishlaydi;

– ayol rahbar xodimlarining shaxsiy hayotlari hamda oilaviy sharoitlari bilan ham qiziqib turadi va hokazo.1

Maxsus tadqiqotlar orqali ayrim yuqori lavozimlarda ishlaydigan ayollarga xos xususiyatlar, sifatlar ham oʻrganilgan. Toʻgri, siyosat bilan shugʻullanuvchi ayollar soni erkaklarga nisbatan ancha kam boʻlsa-da, davlat rahbarligi, Oliy palatalar, kongreslarda faoliyat koʻrsatayotganlar ayollar shaxsiy sifatlari shkalasida sof ayollik xususiyatlaridan tashqari, tavakkalchilik, shijoat, matonat, sabr-bardosh, faollik, intiluvchanlik, yuqori madaniyat, analitik fikrlash qobiliyati kabi erkaklarga xos qator sifatlarni oʻzida mujassam etgan ayollarning siyosiy-ijtimoiy va tarixiy rollari muxim ekanligi isbotlandi. Ya'ni, ayol kishi rahbarlik lavozimi pillapoyalaridan yuqoriga koʻtarilgani sari, oʻzida erkaklarga oʻxshash sifatlarni koʻprok, namoyon etishga moyil boʻladi, oila manfaatlarini ham sekin-asta jamiyatnikidan keyingi oʻringa qoʻyadigan boʻlib boradi.

Masalaning muhim jihati shundaki, aynan yuqori lavozimdagi ayollarning noan'anaviy sifatlari xarizmatik yoki rahbarlik pillapoyalaridan koʻtarilgan sari orttiriladigan sifatlar ekanligini empirik materiallar asosida oʻrganish lozim. Vaholanki, jamiyatning teng yarmini tashkil etadigan xotin-qizlarning davlat va jamiyat qurilishidagi oʻrni va salohiyatidan oqilona hamda oʻrinli, oila manfaatiga ziyon yetkazmagan holda foydalanish psixologik jihatdan oʻzini oqlaydigan omildir.

Xullas, bugungi kunda Oʻzbekiston ayollarining koʻpchiligi davlat va jamiyatning eng muhim sohalarida xizmat koʻrsatmoqda. Mamlakat boʻyicha ijtimoiy va xizmat koʻrsatish sohasi, kasanachilikning katta qismini ayollar band etganligi, ularning mamlakat Parlamentidagi oʻrni va ahamiyati ortib borayotganligi, koʻplab tadbirkor, mulkdor xotin-qizlarning yetishib chiqayotganligi va fuqarolik jamiyatining eng asosiy shartlaridan boʻlgan xususiy mulk instituti shakllanishida ularning roli nihoyatda yuqori boʻlayotganligi holatlarining guvohimiz. Zamonaviy ayol qiyofasini yaratish va uni roʻyobga chiqarish ulug maqsadlarimizdan. Zero, kelajagi buyuk davlatning oldiga koʻygan maqsadlari ham ulug' boʻladi..

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. O'zbekistonda zamonaviy boshqaruv siyosati va uning mohiyati"
2. A.S. Axmedova . Boshqaruvda xotin-qizlarning ishtiroki.
3. A.R. Izmerovna . Мир исследований
4. G'oziyev . E.G. Muomila pixologiyasi .
5.https:// journal.jspi.uz
6.https:// cyberlenunka.ru
7.https:// yuz.uz